08.11.2026 - 15.11.2026

Jin Dergi

Sayı 193

www.jindergi.com

Barış, Adalet ve Eşitlik İçin Yan Yana

Jin Dergi Ekibi

Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor- Röportaj

Zuhal Tekiner

Kadınlar yan yana konuşacak ve geleceği eşitlik ve özgürlük arayışında kuracak

Ebru Günay

Yarının Barışı ve Hukuku

Hatice Öncü

Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor: Ortak Geleceğin Sorumluluğu

Newroz Demhat

Şengal: Tarihsel Hafızadan Direnişe, Soykırımdan Demokratik Geleceğe Bir Halkın İradesi

İÇİNDEKİLER

1 **Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor**
JinDergi Ekibi (Röportaj)

19 **Kadınlar Yan Yana Konuşacak ve Geleceği Eşitlik ve Özgürlük Arayışında Kuracak**
Zuhal Tekiner

23 **Yarının Barışı ve Hukuku**
Ebru Günay

28 **Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor: Ortak Geleceğin Sorumluluğu**
Hatice Öncü

34 **Şengal: Tarihsel Hafızadan Direnişe, Soykırımdan Demokratik Geleceğe Bir Halkın İradesi**
Newroz Demhat

Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor

JinDergi Ekibi (Röportaj)-8 Kasım 2026

Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor konferansında Zeynep Ocak, Diba Keskin, Gülsüm Nazlıoğlu, İlkay Akkaya, Rümeysa Çamdereli, Selda Öztürk ve Yağmur Yurtsever'le kadınların yan yana gelme ihtiyacını, farklılıkları koruyarak ortak mücadele ve örgütlenme imkânlarını ve bu buluşmanın kalıcı bir kadın mücadelesine dönüşmesi için atılabilecek adımları konuştuk

Zeynep Ocak

Kadınlar neden bugün yan yana gelme ihtiyacı duyuyor? Farklı politik geleneklerden, kimliklerden ve mücadele alanlarından kadınları bir araya getiren ortak ihtiyaçlar neler? Bu konferans, kadın hareketinin mevcut sorunlarına nasıl bir yanıt üretmeyi hedefliyor?

Çatışma sürecinin gerek şiddete dayalı bir toplumda yaşamaya mecbur bırakılmaları gerek ise zorunlu göçlerin yarattığı barınma ve ekonomik sorunların en acımasız versiyonlarıyla kadınların yüzleşiyor olması, yan yana gelme ihtiyacımızın temelini oluşturuyor bana kalırsa. Hem savaş ve sürekli çatışma hâlinin kendisi hem de cinsiyetçi politikalar, kapitalist ve militarist iktidarların dayattığı evrensel sorunlar. Bu sorunlarla da ancak bir araya gelerek, birlikte tartışarak ve tek vücut dayanışarak mücadele edebiliriz. Farklı politik geleneklerden gelebiliriz, çözüme dair yöntemlerde birbirimizi ikna ederken tartışabiliriz; ama çözüm iradesinin ve gücünün yalnızca biz kadınlarda olduğunun da bilincindeyiz. Bu da tüm farklılıkları önemsizleştiren bir farkındalık.

Konferansın ardından nasıl bir ortaklaşma ve örgütlenme süreci öngörüyorsunuz? Farklılıkları koruyarak birlikte mücadele edebilmenin koşulları neler? Bu buluşmanın yalnızca bir tartışma zemini olarak kalmaması ve kalıcı bir kadın mücadelesine dönüşmesi için hangi somut adımlar atılmalı?

Öncelikle tüm saldırılara rağmen, kadın hareketinin dayanışma hattının en ufak güç kaybetmeden, her geçen güç daha da sağlamlaştığını düşünüyorum. Feminist politikalar, söylemler, beklentiler bundan birkaç zaman öncesine kadar yalnızca "entelektüel" kesimler tarafından sahiplenilirken, şimdi toplumun her kesiminden, her sosyoekonomik seviyeden, her yaştan kadının daha çok sahiplendiği bir politik söyleme dönüştü, dönüşüyor da. Siyasi alanda, popüler kültürde, sosyal medyada, gündelik yaşamımızda kadınların erkek şiddetine tahammül etme, "gerekçe bulma" ya da suçu kendinde arama oranı önemli ölçüde azalıyor; şiddetin cezalandırılması ve eşitlik talepleri gün geçtikçe daha yüksek ses buluyor ve bu konunun temel yaşam hakkı olduğunun konuşulması daha geniş bir alana yayılıyor.

Şahsen yaşama dair en büyük umudum kadın ve LGBTİ+'ların mücadelesinde yaşıyor. Tıkanıklıkları açmak için ise sanırım ilk şart, belki bunu okuyanlara fazla romantik gelebilir ama kendi deneyimlerimden yola çıkarak söylüyorum ki, yanı başımızdaki kadınları dinlemekten, sesi duyulmayanlara ses olmaktan, dayanışmaktan geçiyor. Demek istediğim şu: Önce çekirdekten, yakın çevremizden bu mücadeleye dahil olmak ve bunu sürdürmek gerekiyor. Sonrasında ise elbette örgütlenmek. Örgütlü mücadele hayat kurtarır, bizi yakınlaştırır, patriarkal iktidarlara karşı birlik olduğumuzu, yalnız olmadığımızı hissettirir, bize güç verir. Bizi sindirmek, kendi militarist, ahlakçı ve kapitalist politikalarına göre bizi şekillendirmek isteyen devletlerle; hatta yeri geldiğinde toplumun kendisiyle mücadeleyi hiç bırakmamamız gerektiğinin bilincinde olmamızı sağlar.

Çatışma süreçleri ve savaşlar hem toplumu birbirinden uzaklaştırarak hem de nefreti ve şiddeti körükleyerek varlığını sürdürdü. Yapısı gereği ihtiyaç duyduğu şey bu. Tek başına silahların susması bu şiddetin sona ereceğini göstermeyeceği gibi, barışın da sürdürülebilirliliğine yetmez. Bununla birlikte toplumsal yüzleşme, süreci kapalı kapıların arkasından çıkaran bir şeffaflık, çatışmadan etkilenenlere tartışma ve kendini ifade alanlarının açılması, sosyal adalet, ekonomik adalet, eşitsizliklerin giderilmesi, "güvenlik" politikalarının değişimi, Kürt kentlerinin insanca yaşama yönelik inşası, anadilini özgürce kullanma ve yaygınlaştırma hakkı, kayyım uygulamalarına son verilmesi ve seçmen iradesini tanıma gibi sayısız ve bu söyleşiye sığdıramayacağımız kadar çok

olmazsa olmazı var. Bunların en başında da toplumsal cinsiyet eşitliği geliyor, ki sürecin de bunun bir ana unsur olduğunun kabulüyle ilerlemesi gerekiyor.

Kadınların ve LGBTİ+'ların varoluşlarına yönelik nefret söylemi, baskı ve hem ahlaki hem bedensel mühendislik ortamında sağlıklı bir barış inşası bana pek mümkün gelmiyor. Çünkü kelime anlamıyla barışın olduğu bir ülkede ayrımcılık, nefret söylemi olmaz. Korkarak yaşamak olmaz. Toplumsal barışın temel bir unsurudur toplumsal cinsiyet eşitliği. En acil müdahale yöntemi de sanırım tüm bunları görünür kılmak olur. Çatışmadan doğrudan etkilenen kadınların anlattıklarını görünür kılan kamu spotları, belgeseller, dijital içerikler hem Kürtçe hem Türkçe olarak yaygınlaştırılmalı. Barışın sadece çatışmanın sona ermesi demek olmadığını, eşitlik ve adalet üzerinden anlatılmalı.

Konuştuklarımızla alakalı olarak, konferansın sunduğu belki de en büyük imkan birbirimizi duyabilmemizdi. Ortak bir amaç için bir araya gelinmiş olsa da, her kadının deneyimi, duygu ve düşüncesi, beklentisi biriciktir. Kendi adıma konuşmak gerekirse konferans bu anlamda hem bana ne kadar kalabalık olduğumuzu hissettirdi hem de direnme ve dayanışma gücü verdi. İki gün boyunca çok fazla şey öğrendim ve muhteşem kadınlar dinleme fırsatı yakaladım. Yıllardır hem bir güvenlik politikası olarak, hem bir rant alanı yaratarak Kürt şehirlerinde yaşanan ekokırımla ilgili çok şey öğrendim. Barışın toplum için olduğu kadar doğa için de ne kadar elzem olduğunu örneklendirmeler ve somut veriler sayesinde daha çok farkına vardım. Umarım bu tür bir araya gelişlerin devamı gelir, umarım kalıcı bir kadın hareketine dönüşür, sayımız daha da kalabalıklaşır. Filiz Kerestecioğlu'ndan alıntı yapmam gerekir ise, "Barış, erkeklere ve iktidarlara bırakılmayacak kadar ciddi bir iştir," çünkü.

Diba Keskin

Kadınlar neden bugün yan yana gelme ihtiyacı duyuyor? Farklı politik geleneklerden, kimliklerden ve mücadele alanlarından kadınları bir araya getiren ortak ihtiyaçlar neler? Bu konferans, kadın hareketinin mevcut sorunlarına nasıl bir yanıt üretmeyi hedefliyor?

İki yıldır devam eden bir süreç var ve iki taraf var. Bu iki taraftan biri kendi iradesiyle, kendi kararıyla —ki gerçekten zor bir karar— "Ben bugüne kadar yürüttüğüm silahlı mücadeleyi bırakıyorum. Mücadelemin şeklini, yöntemini değiştiriyorum. Haklarımın kazanımı için mücadelemi siyasetle sürdüreceğim." dedi. Böyle kritik bir karar verdi.

Bu karar, bütün dünya halklarını ya da Orta Doğu ülkelerini; bilhassa siyasetle, mücadeleyle bilinen insanları ve ülkeleri, tabii ki Türkiye'yi de, Türkiye'de bulunan tüm tarafları mutlu etti. Hem Türkleri hem Kürtleri... Sonuçta bir mücadele veriliyor ve 40-50 yıldır maalesef bu mücadelenin yol açtığı acılar var. Bunun dışında, bu mücadeleden kendine pay çıkarmaya çalışan, maddi manevi ve ekonomik çıkarları olan kesimler var. Bunların hepsi, "Silahlı mücadele biterse biz ne yapacağız?" diye hayretler içinde.

Ama sonuçta iktidar, devlet diyelim, buna olumlu bir yanıt verdi ve bunu kabul ettiklerini söyledi. Devletin de bunu olumlu anlamda kabul etmesi, benimsemesi ve eşit yurttaşlığa; Türkiye'deki insanların barış ve huzur içinde yaşaması için eşit yurttaşlığa atıfta bulunması insanlarda bir umut yarattı.

Yaklaşık iki yıldır bu süreç başladı. Bir taraf silah bıraktı, kendini feshetti. Kendi siyasi mücadelesini tümüyle siyasetle, politikayla devam ettireceğini deklare etti ve bunu kendi tabanına da kabul ettirdi. Ama bunun olabilmesi için hukuksal, yasal güvenceler verilmesi gerektiğini söylüyor. Maalesef halkın ve toplumun beklediği hukuksal, yasal güvenceler gelmedi.

Bugün kadınların burada toplanması, iktidara ve devlete bu adımları at demesinin bir cümle kuruluşu olacak. Beraber, aynı yürekten ve aynı amaçla hareket eden insanların çağrısı olacak.

Bizim içimizde bugün burada yüzlerce kişi var. Akademisyeni de var, siyasetçisi de var, kadın hak örgütlerinden gelenler de var. Sünnisi de var, Alevisi de var. Kürtler, Türkler, Çerkesler, Lazlar, Araplar var. Yani toplum var. Anneler burada. Kadınlar burada. Geleceğin güzel geçmesini isteyen kadınlar burada.

Buradaki insanlar, demin ilk oturumda gördüğünüz beş kadın arkadaşımızın kendi yaşamlarından bahsetmesini dinledi. Bir Alevi'nin, bir sekülerin, bir dindarın kadın ve özne olarak yaşadığı sorunların aslında yüzde 98'inin, yüzde 99'unun ortak olduğu anlaşıldı. Sadece bir farklılık var. Birbirimizi dinlerken, "Sizin mahallede de bizim gibi yaşanıyormuş. Diğer mahallede de bizim gibi yaşanıyormuş. Sadece isimlerimiz, mezhebimiz ya da ulusumuz farklıymış. Aslında kadın olarak hepimiz bir ve eşitmişiz." dedik.

Bu anlamda çok güzel bir buluşma. Hakikaten güzel bir buluşma. Keşke böyle buluşmalar çoğalsa, yüreklerimiz birbirine atmaya, birbirine kaynamaya devam etse. O zaman bizi

karşı karşıya getirmek üzerinden kendine iktidar alanı yaratan bu iktidarların alanları yavaş yavaş kaybolacak.

“Hani, diyeceksiniz, hızlı olacak mı?” Yok vallahi, hızlı olmayacak; çünkü bu, binlerce yıldır oluşan bir kültür. Böyle hemen ortadan kalkmayacak. Ama en azından buna itirazımız yüksek sesle duyulacak. Ben bir Aleviyim, bir Sünniyim, mütedeyyin kesimdenim. Yanımdaki arkadaşım Alevi. Diğer yanımdaki sol sosyalist kesimden geliyor, bir diğeri feminist. Hepimiz birbirimizin elinden tuttuğumuz zaman, bizi karşı karşıya getirenlerin bize yaklaşımı daha farklı olacak. Buna göre hareket edecekler. Öyle kolay olmadığını öğreneceklerdir.

Bu konferans çok güzel.

Konferansın ardından nasıl bir ortaklaşma ve örgütlenme süreci öngörüyorsunuz? Farklılıkları koruyarak birlikte mücadele edebilmenin koşulları neler? Bu buluşmanın yalnızca bir tartışma zemini olarak kalmaması ve kalıcı bir kadın mücadelesine dönüşmesi için hangi somut adımlar atılmalı?
Şimdi iki gün boyunca ciddi ciddi konuşulacak, tartışılacak. Her ne çıkacaksa kadınlar ve Türkiye toplumu için güzel şeyler çıkacak. Çünkü kadınlar kötü şeyler istemez. Kadınlar güzel olanı ister. Kesinlikle buradan karşılaşma, yozlaşma ya da olumsuzluk üzerinden kötü bir karar çıkmayacak. Her ne çıkacaksa kesinlikle çok güzel olacak. İlk oturumdan sonra buna daha çok merak duymaya başladım.

Kadınlar, bu buluşmaların devamı için birbirleriyle sözleşecekler: “Bir daha yapalım, bir daha yapalım.” Sizin mahallenizle bizim mahallemizin birbirini tanıması için daha çok bir araya gelmemiz lazım.

Bir de Hidayet Şefkatli Tuksal çok değerli bir kadın, akademisyen ve Türk. Demin, “Ben 30 yaşından sonra Diyarbakır Cezaevi’ni gördüm,” dedi. Ne kadar acı bir şey, değil mi? Bir akademisyen, bu ülkenin bir vatandaşı, bu coğrafyanın doğu tarafında yaşanan acıyı bilmiyor ve bunu itiraf ederek, “Ben 30 yaşıma kadar bilemedim, göremedim,” diyor. Neden? Çünkü saklandı.

İşte acılarımız ortaya çıkacak. Birbirimizden alacağımız güç ve enerji ortaya çıkacak. O yüzden kadınlar muhakkak bir daha buluşmak için sözleşecekler.

Gülsüm Nazlıoğlu,
Kadınlar neden bugün yan yana gelme ihtiyacı duyuyor? Farklı politik geleneklerden, kimliklerden ve mücadele alanlarından kadınları bir araya getiren ortak ihtiyaçlar neler? Bu konferans, kadın hareketinin mevcut sorunlarına nasıl bir yanıt üretmeyi hedefliyor?
Ev-Eksenli Çalışanlar Sendikası'nın kurucu üyesiyim. Aynı zamanda kendim de ev eksenli bir işçiyim. Kendimi öyle tanımlıyorum. Kadınım, işçiyim, Aleviyim, Kürdüm, Ermeniyim. Hepsi var. Onun için toplumsal olarak yaşadığımız dışlanma sonucunda, bu toplumsal meselede daha duyarlı hâle geliyoruz. Hep bir tarafımız acıyor ve yanıyor.

Ben barışın da, demokrasinin de, adına ne diyorsak toplumsal barışın da çözülebilecekse kadınlar ve gençler tarafından çözülebileceğini; asıl dinamiğin orada olduğunu düşünüyorum. Çünkü biz kadın aklıyla yaşamın kendisini düşündüğümüz için... Bu artık doğamızda mı var, doğduğumuzdan mı, öğretilerimizden mi, bilmiyorum; kadınların yan yana gelmesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Çünkü biz yan yana geldiğimiz zaman yalnız olmadığımızı hissediyoruz. Birbirimize dokunduğumuz zaman, "Bu dert herkesin varmış," diyebiliyoruz; en küçük dertlerimizden en büyüğüne kadar... Birbirimize ihtiyacımız var. Bu ister Ağrı'dan Edirne'ye, ister Hakkâri'den Muğla'ya olsun. Bu tür konferansların birbirimizi tanımamız için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yan yana gelmek bize güç veriyor. Mücadele ruhumuzu yeniliyor, tazeliyoruz. Diğeri ne yaşıyor, öbürü ne yaşıyor, onu görüyoruz. Etrafımıza, yanımıza bakmayı; ötekini görmeyi ve duymayı sağlayabiliyoruz. Onun için bu tür konferansların çok kıymetli olduğunu düşünüyorum.

Her alanda; emek alanında, kadına yönelik şiddet konusunda... Çünkü yaşadığımız atmosferde, şu güncel durumda barışın bizim için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bir ülkede, bir coğrafyada savaş varsa bunun sıradan vatandaşın hayatına, örneğin Batı'da yaşayanların hayatına nasıl değdiğini —ben daha çok Batı'da yaşadığım için— oradan biliyorum. Sıcak savaşı yaşamıyor olabiliriz ama savaşın bize nereden değdiğini, nasıl yansıdığını ne yazık ki çok can alıcı, canımızı yakacak şekilde yaşıyoruz. Onun için yan yana gelişlerimiz çok önemli. Bu konferansı da bu nedenle çok önemli buluyorum.

Toplumsallaşmayı sağlayacak olanın da yine biz kadınlar olduğunu düşünüyorum. Çünkü örgütlenirken evlere giriyoruz; tek tek girerek o ailenin bütününü görüyoruz. Çocuğunu görüyoruz, eşini görüyoruz. Çünkü ben kendim gibilerini örgütlüyorum. Herkes kendi

olduğu yerde; neredeyse, ne iş yapıyorsa, hangi mahalledeyse... Büyük büyük siyasetlere gerek yok. Kendi yaşam alanını sesli dile getirebilmek önemli. Atölye çalışmalarımızdan mesela bu sonuçlar çıkıyor: İçimizde konuşmayalım, sesli dile getirelim. Yanımızdaki ne konuşuyor, duyalım ve bu meseleleri sesli dile getirelim. Bunların çok kıymetli olduğunu düşünüyorum.

Yine dediğim gibi bize iş düşüyor; çünkü evlere biz girebiliyoruz. Ben o aileyi bütünüyle görebiliyorum; eşiyle konuşuyorum, çocuğuyla konuşuyorum. Doğal olarak bir yaşamın bütününü görüyorsun ve o yaşamın bütününde o insana el veriyorsun. O insan da sana el veriyor. Aslında sen sadece öğretmiyorsun ya da sadece derdini söylemiyorsun; onu da dinliyorsun, öğreniyorsun. Çok şey öğreniyorsun.

Dün Gülten Kışanak söyledi: "Ben nasıl yaşamak istiyorum?" Barış içinde, hiçbir kadının katledilmediği, emeğimizin görünür olduğu ve emeğimizin bir değerinin bulunduğu bir yaşam istiyorum. Çünkü ev içi yemek emeği olsun, bakım emeği olsun, ev eksenli çalışma olsun, ev işçiliği ya da tarım işçiliği olsun; yeniden yeniden üretiyoruz. Bana göre ev içi emeğimiz de yeniden üretimdir. Günü ve o hayatı yeniden örüyorsun, o hayata bir değer katıyorsun. O aileyi, o günkü hayatı hazırlıyorsun. Çünkü günlük hayatı ütüsünden yemeğine kadar düzenliyorsun. Psikolojik olarak da... Neredeyse her kadının bir psikolog tarafı vardır. Çocuğunu, eşini, kayınvalidesini, annesini; bütün aileyi hazırlıyor ve organize ediyor, sosyal ilişkilerini sürdürüyor. Onun cenazesi, onun düğünü, öbürünün bilmem nesi... Bunların hepsiyle doğal olarak toplumu, yani kendi yaşadığım yeri örüyorum.

Onun için daha ayrıntılı ve daha hümanist düşünebiliyorum. Yan yana gelmemizin her anlamda çok kıymetli olduğunu düşünüyorum.

Konferansın ardından nasıl bir ortaklaşma ve örgütlenme süreci öngörüyorsunuz? Farklılıkları koruyarak birlikte mücadele edebilmenin koşulları neler? Bu buluşmanın yalnızca bir tartışma zemini olarak kalmaması ve kalıcı bir kadın mücadelesine dönüşmesi için hangi somut adımlar atılmalı?
Buradan tam bir sonuç almamız, bizim ne aldığımızla alakalı. Yani kendi durduğumuz yerden ne aldığımızla alakalı.

Birincisi, mesela dün kadın emeği konuşulurken yine erkeklerin yaptığını yapmaya başlıyoruz. Sürekli iş yeri odaklı bir çözüm düşünüyoruz. Dolayısıyla ev eksenli çalışma, ev içi emeği, tarım işçiliği, ev işçiliği... Bunların ezici çoğunluğunu kadınlar oluşturuyor.

Biz buraya bakmazsak, sürekli yukarıdan yukarıdan siyaset üretmeye çalışırsak buralardan hiçbir şey çıkmaz. Çıkmaz yani. Salona gelir, konuşur ve gideriz.

Doğal olarak biz kadınlar nerede yaşıyoruz, nasıl yaşıyoruz, hangi emeği üretiyoruz, hangi emeğin maddi karşılığı var, hangisinin yok? Ben dün de söyledim: 35-40 yıldır ev eksenli bir işçiyim. Makarna kırdığım, kumaş boyama yaptığım, dikiş diktiğim, terzilik yaptığım... Bir sürü, bir sürü iş yaptım. Yasa buna vasıfsız işçilik diyor. Her işi yaptığın için tanımsız bir işçilik olarak görüyor. Hayır, ben bunu tanımlı işçilik olarak görüyorum. Çünkü kadın olduğum için bu alana sıkıştırılıyorum. Güvencesiz çalışıyorum, sosyal güvencem yok. Sermaye dediğin şey, kapitalizm dediğin şey beni orada kullanıyor. Yani bunu görmezsek gerçekten buralardan bir şey çıkmaz. Çünkü bu çalışma biçimlerinde ezici çoğunluk kadın. Ne yazık ki ezici çoğunluk kadın. Bunları görmek ve buradan üretmek zorundayız.

Yani toplumsallaşmasını istiyorsak dünyanın en güzel yasası çıkabilir. Barışla ilgili de dünyanın en güzel yasası çıkabilir. Ben onu yaşamadıktan, yaşama sokamadıktan sonra; pratik hayatta o barışı, o şeyi yaşamıyorsam bir anlamı kalmıyor. Çünkü bana dokunmuyor, hayatıma dokunmuyor. Güncel, pratik hayatıma değmiyor, dokunmuyor.

Savaş dediğiniz şey kadın katliamlarına dönüşüyor. Orada sıcak savaşı yaşamıyor olabilirsin ama cezasızlık... Bütün katiller, "Çukurca'da askerlik yaptım," diyor, devlete şirin görünüyor. Yani bu mu kıstas? Bu mu yani? Devletin eliyle, oradaki savaşı kullanarak Batı'daki kadını öldürme yetkisi... Dolayısıyla bu sadece Kürdistan meselesi, sadece bölgenin meselesi değil. Bana değen yeri ora. Benim güvencem yok. Hayatta kalma güvencem yok.

Biz sendika olarak da önce şunu çok tartıştık: Önce yaşam hakkı. Ondan sonra eğitim hakkın, sağlık hakkın, sosyal güvence hakkın... Ama önce yaşam hakkın. Doğduğum günden itibaren beslenme hakkımla, sağlıklı ve güvenceli bir ortamda büyüme hakkımla başlayıp diğer haklarla devam ediyor. Şimdi bunun sağlanamadığı bir coğrafyada yaşıyoruz ne yazık ki. Kürdistan bunu sıcak savaşta yaşıyor, biz de burada bunun yansımasını yaşıyoruz.

Doğal olarak ev eksenli çalışmayı örgütlerken bir aileye bütünüyle girdiğin zaman bunların hepsiyle çarpışıyorsun. Bölgede de çok örgütlendik. Hepimizin ortak noktası buydu; sendika kurma kararını da öyle aldık. Öyle ya da böyle yaşıyoruz. Dediğim gibi, benim bir günlük bile sigortam yok. Şimdi geçmişe döndüm. Ne oldum? Babama, oğluma eşime muhtaç hâle geldim. Çünkü eskisi gibi çalışamıyorum.

Göç... Mesela yerinden edilenler, köyleri yakılanlar kalkıp Diyarbakır'a ya da İstanbul'a geliyor. Gittiği yer önemli değil. İsterse üç saatlik bir mesafede olsun; evini, hayatını yeniden kurmaya başlasın. Bu, ev eksenli çalışan için çalışma hayatının bitmesi demek. Çünkü ev eksenli çalışmada önce kendi etrafına ne iş yaptığını söylüyorsun. Fason işte bile öyledir. Atölyeler, büyük firmalar "Burada da ev eksenli çalışanlar var," diye duyarsa işi getiriyorlar. Sana iş getirmesi için orada kendini tanıtacaksın, tanışacaksın ve sana iş gelmesini bekleyeceksin. Bu bir iş kaybı. Mesele sadece köyümün yakılması değil; çünkü köyünde kendi hayatını kurmuş, oradan sürdürüyor.

Ben hep şunu söylerim: Ev eksenli çalışmada talebimiz sadece sosyal güvence değil. Barış; masada barış, karşılıklı barış, eşit şartlarda barış. Bir tarafın istediğiyle barış değil. Ondan sonra zaten bütçede bir yer açılacak. Şimdi herkesin hakkı elinden alınırken biz ev eksenli çalışanlar olarak ne istiyoruz? Emeklilik hakkı istiyoruz. Bana bu bütçeden nasıl yer ayrılacak ki? Ayrılmayacak.

Yani bu örgütlenmede, evlere girme meselesinde, atölye çalışmalarımızdan çıkan meseleler vicdani redde kadar gidiyor. Asker meselesi, gerilla meselesi... Bizden ne alıyor, benden ne alıyor? Oğlumu alıyor; işte, doğurduğum oğlumu alıyor. Hayatımı alıyor, beni sürgün ediyor. Beni güvencesiz, sosyal güvencesiz çalıştırıyor.

Şimdi evlere girerek bu meseleleri, herkesin önceliğinin, konusunun ya da ilk cümlesinin ne olduğunu anlıyorsun. Oradan zaten bunun önceliğinin ne olduğunu görüyorsun. Ona göre atölye çalışmaları düzenliyoruz, ona göre sorularımızı oluşturuyoruz. Yani hayatı örmeye çalışıyoruz aslında.

Bunun için de ev eksenli çalışmanın karşılığını şöyle ifade ediyoruz: Bizim iş yerimiz evimiz, evimiz iş yerimiz. Biz o işi hane halkıyla birlikte üretiyoruz. Meslek hastalıklarımızın hepsi hane halkını da ilgilendiriyor. Çünkü hepimizin oturduğu odada çalışıyoruz. Saya dikiyoruz, bahçıvan eldiveni geçiriyoruz... Tozu, ipliği, iğnesi, balisi, bilmem nesi... Bunların hepsi güvencesiz çalışma biçiminin parçaları hâline geliyor. Bu çözümsüzlük de bizi hep ucuz işçilik olarak kullanmaya yarıyor. Hep ucuz işçilik. Çünkü sermaye bunu çok iyi biliyor. Neredesin, ne kadar... Pazarlık yapma şansın yok. Sen bu mahallede pazarlık yaptığın anda o iş öbür mahalleye gidiyor. Örgütlenme de onun için önemli. Öbür mahallenin de haberi olmalı ki benim pazarlığımdan daha aşağıya vermesin, bedelinde direnşin. Bu direnmeyi de örgütlenerek çözmemiz gerekiyor. Başka şansımız yok. Biz kadınların örgütlenmekten, yan yana gelmekten başka şansı yok.

Ama şuna inanıyorum: Bugüne kadar mücadele ettiğim alan ve bir kadın olarak yaşadığım şey bana bunu gösterdi. Bir araya gelince kendimi daha iyi hissediyorum. Anayasa dediğin şey nedir ya? Anayasa dediğin şey nedir yani? Biz kadınlar olarak bir araya gelip bastırdığımız zaman kim karşımızda durabilir? Anayasa dediğin şeyi çok rahat yapabiliriz. Yeter ki bir arada durmayı, birlikte üretmeyi becerelim. Yapabiliriz.

İlkay Akkaya

Kadınlar neden bugün yan yana gelme ihtiyacı duyuyor? Farklı politik geleneklerden, kimliklerden ve mücadele alanlarından kadınları bir araya getiren ortak ihtiyaçlar neler? Bu konferans, kadın hareketinin mevcut sorunlarına nasıl bir yanıt üretmeyi hedefliyor?

Şimdi bence toplumun gerçek bir toplum olabilme hayalini çökertmek için yapılan bir uğraş var. Yıllardan beri işte kutuplaştırıldığımız noktasında bunu çok açık bir şekilde görebiliriz. Kötülüğü yükselterek, şiddeti yükselterek bir taraftan bir barış süreci varmış gibi yapıp ama kötülüğü besleyen bir dil kullanarak sürekli toplum olmamızı engellemeye çalışıyorlar. Kötülüğün sesini yükseltiyorlar. Bence en başta bu şiddetin ve kötülüğün karşısında durmalıyız. Bu nedenle şu sürece denk gelmesi onların sadece kendilerinin karar vererek bir toplum inşa edebileceklerine olan inancını parçalamamız gerekiyor. Bunu ancak toplum yapınca olur.

O aslında yine kadın hareketinin geldiği noktayla ilgili, başladığı ve geldiği noktaya ilgili. Yani bizim ideolojik düşüncelerimiz hayata geçtiğinde çözüleceğini sandığımız şeyler, yıllar içinde bunun böyle olmayacağını, hedeflediğimiz dünyayı kurmaya, pekala bugünden de onun altyapısını hazırlamaya, pekala bugünden de başlanabileceğini öğrettik birbirimize. O nedenle kadınlar aslında oynamaları gereken rolü oynuyorlar şu anda. Bunu nereden anlayabiliriz? Kadın cinayetlerinin yükselmesinden bile maalesef anlayabiliriz. Kadınlar artık hayatın içinde yani.

Konferansın ardından nasıl bir ortaklaşma ve örgütlenme süreci öngörüyorsunuz? Farklılıkları koruyarak birlikte mücadele edebilmenin koşulları neler? Bu buluşmanın yalnızca bir tartışma zemini olarak kalmaması ve kalıcı bir kadın mücadelesine dönüşmesi için hangi somut adımlar atılmalı?

Bu toplantıdan mutlaka bir sonuç çıkacaktır. Ama toplantının bileşenlerine baktığımız zaman herkes çok halisane bir yerden yaklaşıyor ve birbirini anlamaya çalışarak, farklılıklarını anlamaya çalışarak benzerliklerini öne çıkarmaya çalışarak yan yana gelmiş

kadınlar. Bu nedenle ben toplumda gerçekten etki yaratacak bir sonuç elde edilebileceğini düşünüyorum.

Rümeysa Çamdereli (Havle Kadın Derneği)

Havle Kadın Derneği kurucu üyelerindenim. Bu konferans ve konferans içeriği gerçekten çok heyecan vericiydi en başından beri. Çağrıcılardanım aynı zamanda. Çünkü Türkiye'de şu an barış gündemi, barış ve demokrasi ikiliği içerisinde hapsedilmiş bir şekilde tartışılmaya meyyal bir ortam var ne yazık ki. Ve bu senelerdir aslında benim de hayalini kurduğum barışı konuşmak ve üzerine tartışmak için çok zor bir alan yaratıyor. Ve bunun dışına çıkabilecek tek hareket de kadın hareketi bence. Bunu kırabilecek. Bunun bence burada manifestosunu koyduk diye hissediyorum bu konferansın tasarım sürecinde. Yani bir barıştan bahsedebilmek için Türkiye'de bir demokrasi gerekiyor. Ve Türkiye'de demokrasinin mücadelesinin tamamlanmasını da beklememiz gerekiyor barış için. Bugünkü tartışmalarda da vurgulanan şeylerden bir tanesiydi. O anlamda ne kadar birbiriyle konuşan, ne kadar birlikte mücadeleyi gerektiren bir şey olduğunu görmüş olduk. Benim için böyle bir tarafı var konferansın. O yüzden de çok mutluyum bir parçası olabildiğim için.

Dünden. Beri neleri açığa çıkarttı konuşmalar?

Dünden beri gerçekten ben de kişisel olarak çok fazla düşündüğümü hissediyorum. Çok farklı şeyleri düşündüğümü hissediyorum. Özellikle son dönemde LGBT+ bireylerine yönelik operasyonların bizim için ne kadar kritik bir kırılma noktası olduğunu derinlemesine konuşabilmiş olmak ve bunu bir barış gündemiyle birlikte ele alabilmek bence çok kritik bir şey.

Çünkü genelde, bugün de yine söylendi, gündemler çok parçalı konuşuluyor; bu, iktidar tarafından yönlendirilmeye çalışılan bir böl ve yönet yöntemi. Hâlbuki hepsi benzer konuların devamı niteliğinde. Türkiye'de bir kadın hareketinden, bir toplumsal hareketten bahsederken LGBT+ bireylere yönelik operasyonları konuşmamak mümkün değil.

Türkiye'de bir barış olacaksa, bu ancak herkesin barışın gerçek ve aktif bir parçası olmasıyla mümkün olabilir. Bu da bütün muhalefetin ve kendini var etme çabasında olan grupların görünürlüğüyle mümkün olabilir. Bu konuda, "Bu işe çok karıştırmayalım, barış gündemini önce konuşalım, onu sonra konuşuruz," diyen bazı eğilimler de zaman içinde, gün içerisinde eridi. Bu da beni çok mutlu etti.

Çünkü ben de Müslüman camiadan gelen biriyim. Muhafazakâr bir camiayla çok muhatap olmadım. Ailemin yetiştirmesinden beri çok daha radikal ve politik bir grubun parçası oldum. Ama kırmızı çizgiler diye bir şeylerle büyüdüm. İlk aktivizm dönemlerimde de "LGBT+ deniyorsa o toplantıya katılmayız," "İşte kırmızı çizgilerimiz" gibi şeyler vardı. Ben bunları eleştirerek aktivizmin içinde kendime yer bulmuş bir insanım. Barış gündeminde de bunun vazgeçilmez bir şey olduğunu düşünüyorum.

Bir yandan da Feride'nin konuşmasındaki şeffaflık çok değerliydi bence. Zamanında anayasa tartışmalarında başörtüsüyle LGBT hareketi karşı karşıya getirilmeye çalışıldı ama biz oyunu bozduk. Havle olarak biz de o kampanyanın aktif bir parçasıydık.

Şimdi gelecek dönemde aile gündemiyle barış gündemi birbirine karşı gündemler olarak bize sunulursa bu sınavı geçebilecek miyiz? Bence çok güzel bir soru sordu. Bu sınavı geçmeye dair ilk düşünme serüvenini burada yaptığımızı düşünüyorum. Kolay bir şey olduğunu düşünmüyorum bu arada; çok zor bir şey. Ama burada, "O olmasın, bu olsun," gibi koşullarla bir barışın inşa edilemeyeceğini hissettiğimiz bir yer oldu.

Ben böyle bir barışı hep hayal ediyordum. Burada hayal ettiğim barışı konuştuk gibi hissediyorum.

Peki son süreçle ilgili olarak gelişen süreç karşısında kadın hareketlerinin süreci neresinde olması gerektiği noktasında tartışmalar oldu. Sizce burada kadınlar nasıl bir yer?

Gerçekten bence bugün ben de neredeyse umudumu kaybettim. Kendimi biraz zorla gündemin içinde tutmaya çalıştığım bir noktada tekrar umutsuzlandığımı söyleyebilirim. Çünkü barış süreci, daha doğrusu şu an iktidarın söylemiyle "terörsüzleşme" ve silahsızlanmaya dayandığından, sadece bunun barışı getireceği iddiasında olan, kapalı kapılar ardında erkeklerin masanın etrafına doluştuğu bir sistemle yürütülmeye çalışılıyor. Buna direnmek gerçekten hiç kolay değil.

O yüzden bu direnci örgütlemek için her toplumsal kesimin kendi barışını hayal etmesi gerekiyor. Hep böyle düşünüyorum. Ama bunu devam ettirmek ve enerjiyi tekrar tekrar korumak çok kolay değil. Özellikle hareket olarak doğrudan Kürt sorununun bir parçası olan bir yerden gelmiyorsanız, insanlara "Ya vallahi, bir şey olacak, gerçekten olabilir," dedirtecek bir şeye ihtiyacımız vardı.

Bence “Bunu siyasetten beklememek” vurgusu çok önemli. Hâlâ “Siyasetten beklemeyelim,” diyorsak da aslında siyasetten bekliyoruz. Bugün kendi adıma bununla yüzleştim. Siyasetten beklememeyi korumaya ve Türkiye’nin geleceğini siyasetten beklemediğimiz bir şekilde kurmaya ihtiyacımız var. “Barış, siyasilere ve erkeklere emanet edilemeyecek kadar ciddi bir iştir” şiarıyla hareket ettiğimiz bir döneme ihtiyaç duyuyoruz.

Biz de bu anlamda, bütün farklılıklarıyla kadın hareketinin nasıl bir barış hayal ettiğini; bu konularda nelerin kendi içinde çözümlenmesi, kimlerin bir araya gelmesi ve kimlerin yüzleşmesi gerektiğini düşündüğünü görüyoruz. Buna dair çağrılarda bulunduğu ve Türkiye demokrasisini birlikte kurduğu çok etkileyici bir sürece gebe olabiliriz.

Gerçekten çok uzun zamandır umutsuzum. İlk defa kendi içimde böyle bir umut kırıntısı hissediyorum.

Konferansta beklentiniz ne? Nasıl bir sonuç çıkmalı?

Yani konferansın tek bir söz çıkarmama gibi bir derdi var. Bence bu çok değerli. Türkiye’de son dönemde hep böyle homojen, tek bir şey söyleyen bir söz çıkardığımızda bu zaten çok eril bir şey oluyor; tek bir doğruyla bütün sorunları çözeceğimiz eğilimi...

Buradan bence tek bir söz çıkmayacak. Bu çok değerli. Her türden kadın, kendi farklılığıyla ama birbirine rağmen olmadan; birbirini görmeden, “Bunu bulup gündeme almayalım,” demeden bir barış inşa etmenin sözünü kuracak. Bu da bence ilerleyen dönem için herkese iyi bir siyaset zemini hazırlayacak.

Bence konferans, tek bir sözün her şeyi çözmeyeceğinin sözünü koyacak.

Selda Öztürk
Konferansın ardından nasıl bir ortaklaşma ve örgütlenme süreci öngörüyorsunuz? Farklılıkları koruyarak birlikte mücadele edebilmenin koşulları neler? Bu buluşmanın yalnızca bir tartışma zemini olarak kalmaması ve kalıcı bir kadın mücadelesine dönüşmesi için hangi somut adımlar atılmalı?
Kadınlar, benim tanık olduğum dönem itibarıyla baktığımızda, dönem dönem hep yan yana geldiler. Ama bu son yan yana geliş, barış süreciyle ilgili. Çünkü çatışmasızlık ortamı olunca yeni bir süreç başlamış oluyor. Nasıl ilerleyeceğini, hangi yola evrileceğini şu anda bilemiyoruz ama olumlu gelişmesini ümit ediyoruz.

Kadınlar da yan yana geldi; çünkü bu süreçte geleceğin birlikte nasıl kurulacağını, nelerden muzdarip olduğumuzu, yaşadığımız bu memlekette nelerin değişmesini istediğimizi konuşuyoruz. Aslında geleceği beraber tahayyül etmek, sorunları tartışmak ve geleceği beraber inşa etmek için bir girişim bu.

Ben sabahtan beri buradayım. Bugün ilk gün zaten. Burada ısrarlı ve heyecanlı bir kalabalık var. Farklı kesimlerden kadınlar var. Dediğim gibi, daha önce de çok kez bir araya gelindi ama insanların öldüğü, savaşın devam ettiği bir ortamda bu buluşmalar bir yerden sonra durmuş, kesilmişti. Herkes kendi durduğu yerden mücadelesine devam ediyordu. Şimdi tekrar böyle bir araya geliş var. Geniş bir kesim var. Umuyorum ki daha da büyüyecek. Birazcık ona bağlı herhalde: Daha çok kadının buraya katılması ve beraber konuşması.

Bugün mesela üst üste şu çok söylendi: Birbirimizin aslında ne yaşadığını bilmiyoruz, birbirimizle temas etmiyoruz. Meğer bambaşka sorunlarla, bambaşka mahallelerde yaşıyormuşuz. Bunun bir anlamda çok anlaşılır sebepleri var. Ama bunu kabul etmek de bir şey... Bu kadar uzak olmamalıyız. Çünkü hakikaten kadın olmak... "Kadın" derken zaten heteroseksüel bir yerden söylemiyorum. Farklı ortaklıklarımız var. Dolayısıyla daha fazla bir araya gelip —bir arkadaşın da dediği gibi— ortaklıkları ortaya koyarak oradan ilerlersek neden olmasın? Olabileceğini ben de düşünüyorum ama her şey gibi, emek vermeden hiçbir şey olmayacak.

Konferansın ardından nasıl bir ortaklaşma ve örgütlenme süreci öngörüyorsunuz? Farklılıkları koruyarak birlikte mücadele edebilmenin koşulları neler? Bu buluşmanın yalnızca bir tartışma zemini olarak kalmaması ve kalıcı bir kadın mücadelesine dönüşmesi için hangi somut adımlar atılmalı?
Muhtemelen en iyisi, sürekliliği olan bir yapıya evrilmesi. Herhâlde böyle bir şey var aklımda. Bir de bunu mümkün olduğunca yaymak, nasıl genişletebileceğimizi düşünmek... Türkiye'nin her yerindeki kadınlara nasıl ulaşabiliriz, nasıl büyüyebiliriz? Herhâlde bu olmalı diye düşünüyorum. Bakalım ne çıkacak, umarım güzel şeyler çıkar.

Yağmur Yurtsever,
Kadınlar neden bugün yan yana gelme ihtiyacı duyuyor? Farklı politik geleneklerden, kimliklerden ve mücadele alanlarından kadınları bir araya getiren ortak ihtiyaçlar neler? Bu konferans, kadın hareketinin mevcut sorunlarına nasıl bir yanıt üretmeyi hedefliyor?

TJA aktivisti, HDK Kadın Koordinasyonu üyesiyim. Aynı zamanda bu konferansın örgütlenmesinde ve basın propagandasında görev aldım. Öncelikle emeğinize sağlık. Kadın mücadelesi açısından çok kıymetli ve önemli sorular bunlar.

Geçtiğimiz 10 yılı, bir önceki çözüm sürecinin bitişini, kitlesel katliamların ve çatışmanın yeniden açığa çıktığı süreci, o hâli ve faşizmi, yani bu çok ağır koşulları hep şöyle değerlendirdik: Toplum baskılandı, bitirilmeye çalışıldı. Devrimciler ve sosyalistler bir alan açma çabasına girdi ama kadın hareketi büyüyerek alan kazandı, mücadeleyi sürdürdü ve sokakta kalan tek özne oldu. Biz bu dönemi böyle tarif ettik; kendimizi buradan kurduk.

Bu döneme geldiğimizde değişim ve dönüşümün içinde olduğumuzu görüyoruz. Kadın hareketi açısından da yeni ihtiyaçlar açığa çıkıyor. O muazzam genişlemenin ve büyümenin, yalnızca kitlesel olarak sokağa çıkmanın değil, farklı siyasal hatların da bir araya gelişinin belli kurumsallıklara ve kazanımlara dönüşmesi barış açısından kıymetli bir deneyim oldu. Ama değişim ve dönüşümle birlikte bunun nasıl bir engele çarptığını, biriktirdiklerimizin bizi nasıl güçlü kıldığını ve bugün doğrudan ihtilaf olmayan noktaları da tahlil etmek gerekiyor.

Bu konferansın çok özgün bir yeri var. Bir yandan da iki sene önce, hatta iki buçuk sene önce; Barış ve Demokratik Toplum süreci başlamadan, Barış ve Demokratik Toplum deklarasyonu açığa çıkmadan, Devlet Bahçeli süreç için devlet adına belli çağrılarda bulunurken, hatta onun öncesinde bile kadınlar bir araya gelip barış tartışması yürütmeye başlamıştı. Bu dönemin politika ihtiyacının bu olduğu ve bu yönde bir örgütlenmeye ihtiyaç duyulduğu tartışmasını kurmuştu; Barışa İhtiyacım Var da böyle kurulmuştu.

Bu dönemin, yeni dönemin politik ihtiyaçları ve sorunları arasında, kadın hareketinin birbiriyle ilişkisinin ne kadar gelişkin ve uygun bir zemine sahip olduğunu; ilişkisellik doğru, güçlü ve politik biçimde kurgulanmış olmasına rağmen devletin topluma saldırısının bizleri birbirimizi duymaz, birbirimize temas etmez hâle getirdiğini tahlil etmiş olduk.

Nedir? İstanbul Sözleşmesi için çok farklı kadın hareketleri aynı anda sokağa çıkıp aynı kampanya altında buluşabilirken, politika konuşmaya geldiğinde birbirimizi duymadığımız, belki de merak etmediğimiz bir süreçten geçtik. “Aman birbirimizi kırmayalım, bir kez sokağa çıkabilmeyi riske atmayalım,” diye ağır cesaret gerektiren politik tartışmalara girmedik.

Bu konferansın misyonu biraz da buna karşı durmak. Uzun yıllar birlikte yollarımızın kesiştiği, çalışma yaptığımız, beraber mücadele ettiğimiz kadınlara, “Gelin, birlikte böyle bir yola çıkalım,” dedik. Görüşmeler, asıl misyonu barış değil, özgürlükler ve demokrasi olan bir konferans olması muradıyla başlamışken, kolektifin “Bunların her birini barışla birlikte tartışmak zorundayız,” ısrarıyla barış tartışmasına da dönüştü. Konferansın en baskın gündemlerinden biri barış oldu.

Kadın hareketinin farklı çalışmaları ve platformları varken, normalde siyasette, sosyalist harekette de “Aman, bize rakip mi çıkıyor?” gibi bir şey olur. Burada ise tam tersi oldu: Farklı örgütler ve yapılar bir araya geldi. En etkili konuşmalardan biri, aynı zamanda Barışa İhtiyacım Var’dan arkadaşımız olan Feride Eralp’indi. Bu geçişkenliği de sağlayan, ortak ve büyük bir kadın mücadelesini güçlendirecek bir yola çıkılmış oldu.

“Bir araya gelelim, bir konferans yapalım, bir tartışma yürütelim,” dediğimiz andan beri 80 küsur arkadaşımız, imzacımız ve 90-100’e yakın örgütten oluşan bir ekibiz şimdilik. İlk gösterilen irade, “Bu barıştan ayrı olmasın, barış da olsun,” oldu. İkincisi ise buranın örgütlü mücadele zemini olarak devam etmesiydi. Dolayısıyla bir ihtiyacın kadın hareketi tarafından çok hızlı tahlil edildiğini ve kadın hareketinin güncel koşullarının da buna hemen cevap vermeye hazır olduğunu birlikte görmüş olduk.

Herkesin duygusu çok vurucuydu bence; tartışmalardan bile önce, yıllardır görmediğimiz arkadaşları gördük. Salona sığmayan kadınlar ve orada yaratılan duygu, bir önceki çözüm sürecine dair umut ve öznellik duygusunu açığa çıkardı. Tartışmalar, her bir sözde toplumun özne olduğu bir anlayışı biraz daha açığa çıkararak bitti.

Şimdi tabii ki buradan sonrasını, çözüm süreciyle bağını ve buna dahiliyetini nasıl kuracağımızı iyi tahlil etmek gerekiyor. Kadınların bu konferans itibarıyla barışın öznesi olarak, yöntemleriyle birlikte, barışın mı, demokratik toplumun mu yoksa ikisinin birden mi öznesi olabileceğini ve hangi yöntemlerle olabileceğini tahlil etmesi gerekiyor.

Bir yandan süreçte belli başlıklar, kazanımlar var. Kadın hareketinin siyasi örgütleri ve yapıları bununla belli bir mücadele açığa çıkarıyor. Barışa İhtiyacım Var, kadınların barış mücadelesinin zemini olarak sürecin ilerlemesine yönelik hazırlıklar yapıyor; kadın gerillalardan hapishaneden çıkacak kadınlara, sürgünden gelecek kadın siyasetçilere kadar herkesle birlikte bir kadın mücadelesinin ortak zeminini kurguluyor.

Ama bir yandan da kadınların çok temel, belli başlı başka sorunları var. Süreçte bunlar da açığa çıkacak. Bugün mesela oturumda Figen Yüksekdağ'ın mesajı okundu. Figen Yüksekdağ, eş genel başkanken tutuklanan; bir kadın eş genel başkan olduğu için o dönemin en ağır cezalarını alan bir siyasetçi. İdam cezası iki kez ağırlaştırılmış müebbet hapse çevrildi; Figen Yüksekdağ'ın cezası da üç kez ağırlaştırılmış müebbete çevrildi. Erkek devlet aklı, bir kadın siyasetçiyi öldürmekten beter etmek istedi.

Dolayısıyla siyasetin hem topluma hem de kadınlara, devrimci kadınlara ve kadın özgürlüğünü savunan kadınlara kapalı olduğu bir zemindeyiz. Burada barış mücadelesi ne kadar kıymetli ve değerli olsa da demokratik toplum mücadelesinin onun altında bir yerde konumlanmaması gerekiyor. Çünkü çözümün kalıcılığını demokratik toplum ve toplumun siyasete katılımı belirleyecek.

Bugün pek çok sürecin tarafları şunları ifade ediyor: Çok basit bir düşünce olarak, bir kadın dünyayı karşısına almış, sırtına silah kuşanmış, dağa çıkmış. Burada siyaset yapamayacaksa neden bir daha yapmasın? Dünyayı karşısına alabilmiş bir kadın, bu kadar rasyonel zemini olmayan antidemokratik uygulamaları neden karşısına almasın? Bunları açıklıkla tartışmak gerekiyor.

Bu anlamda demokratik toplum için verilen mücadeleyi, gerçekten cumhuriyetin halktan ve demokrasiden kurulan biçimi için verilen mücadeleyi esas almak ve önemsemek gerekiyor. Konferansın buradan çizeceği yöntem de bu anlamda önemli. Bu yöntemi iyi belirlemesi gerekiyor.

Bundan sonra, öncelikle bir konferans sonrası değerlendirme toplantısı olacaktır. Birlikte yürüme iradesi ve burada biriken tartışmaların hepsi kurgulanacaktır diye konuştuk. Ama ilk günden beri ısrarcı olunan şey, "Bu mücadeleye devam edelim," fikrini böyle bir sistematik içinde kurmak gerekiyor.

Benim için önemli olan şeylerden biri de şuydu: Pazar gününün ilk oturumunda siyasi partilerle oturduk. Özlem Zengin'in "Geleceğim," deyip gelmemesi çok şaşırtıcı bir şey değil. Ama benim enteresan bulduğum, Yeni Parti'den gelen temsilcinin salonla kurduğu ilişkiydi. Filiz Kerestecioğlu zaten kadın mücadelesinden çıkıp parlamentoya gitmiş bir arkadaşımız. Pervin Buldan da Cumartesi Anneleri'nden, toplumun adalet mücadelesinden, Kürtlerin barış mücadelesinden ve yine kadın mücadelesinden çıkıp Cumartesi Anneleri'ne eş sözcülük etmiş biri; o mücadeleden çıkan biri.

Ancak sembolik adımlarla dolu olan bu sürecin örgütlü ve sistematik bir mücadeleye dönüşmesi esas kıymetli olandır. Önümüzdeki süreçte kadınlar bunu hayata geçiriyor olacak.

Kadınlar Yan Yana Konuşacak ve Geleceği Eşitlik ve Özgürlük Arayışında Kuracak

Zuhal Tekiner-8 Kasım 2026

8 Mart'ı Dünya Kadınlar Günü olarak öneren Clara Zetkin'den Plaza de Mayo Anneleri'nden Latin Amerika'daki Ni Una Menos hareketine kadar uzanan ortak tarih, kadın dayanışmasının sınır tanımadan yan yana gelişini sağladı

İstanbul'dan, Ankara'dan, Diyarbakır'dan ve daha birçok kentten kadınlar yaklaşık iki ay önce "yan yana gelip meselelerimizi konuşmalıyız" dedi ve hazırlıklarına başladı. 31 Ekim-1 Kasım tarihlerinde Ankara'da "Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor" konferansı için 500'ün üzerinde gazeteci, yazar, akademisyen, siyasetçi ve aktivistin de aralarında olduğu kadınlar ile sözleşti ve buluştular.

Konferansın ilk dakikasından itibaren özlemle, kucaklaşmalarla salona geçildi.

Açılış konuşmaları sanatçılar Feryal Öney ve Rugeş Filiz tarafından Türkçe, Kürtçe ve Ermenice yapıldı. Sabah sabah müzik mi? şaşkınlığını anlamsız kılan bir performans sergilendi. Ortak ezgiler hep bir ağızdan dillendirildi ve yan yana gelmenin özlemiyle ilk dakikadan itibaren halaya bıraktı kadınlar kendilerini.

"Özgürlükler, demokrasi, adalet ve eşit yurttaşlık"

İlk oturumda Gültan Kışanak, Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi'nden Feride Eralp, Zeynep Altıok Akatlı, Hidayet Şefkatli Tuksal ve siyaset bilimci Füsun Üstel anlatımlarıyla başladı.

Oturumda kadınların özgürlük mücadelesi, eşit yurttaşlık, demokrasi ve barışın toplumsallaşması üzerinde duruldu. Kadınların ailede, siyasette ve kamusal alanda kendi iradeleriyle söz ve karar sahibi olması gerektiği vurgulandı. Kürt sorununun çözümünde toplumun sorumluluğu, anadilinde eğitim, inanç özgürlüğü ve hakların güvence altına alınması gibi konular katılımcıların katkılarıyla konuşuldu. Erkek egemen normlar, ataerkil hiyerarşiler ve siyasetin eril dili sorgulanırken, savaşın yalnızca silahlı çatışmalardan ibaret olmadığı, kadınların bedenlerinde ve gündelik yaşamlarında da etkisini sürdürdüğü ifade edildi. Nüfus politikaları, bakım emeğinin kadınlara yüklenmesi ve kadın haklarına yönelik gelişen baskılar da tartışılan konular arasındaydı. Kadın hareketi ile Kürt kadın hareketinin ortak mücadele olanakları ve farklılıkları koruyarak, ortaklıkların geliştirilmesi gerektiği üzerinde duruldu.

Kadınlar kendi gündemleri ve sorunlarının yanı sıra barış, adalet, demokrasi, eşit yurttaşlık, toplumsal cinsiyet eşitliği ve örgütlenme özgürlüğü kürsüye çıkıp anlatmaya başladığında bir sonraki konuşmacıya hem ilham verdi, hem de aynı coğrafyada olup birbirilerinin dertlerinden nasıl uzakta olduklarını aslında bu sorunlarının kaynağını belirleyerek ne yapmak gerektiğini açığa çıkarttıklarını gördüler. Bundandır ki, “kadınlar yan yana geleceği konuşuyor” tam anlamıyla bir slogandan öteye geçti.

Kadınların özgürlük mücadelesi ile eril siyaset düzeninin yarattığı tıkanıklıklar gündelik yaşamımıza bile nasıl etki ettiğini, tek tek söz alan kendi yaşadıklarından anlatı.

Bu bağlamda, İpek Er’in annesi Hikmet Kılınç da salonda söz alarak adalet talebini kızından geriye kalan saçlarıyla haykırdı.

“Doğanın ve yaşamın özgürleştirilmesi mücadelesi” başlıklı ikinci oturumda ise ekoloji, kadın özgürlüğü ve kapitalist sistemin doğa üzerindeki etkileri ele alındı. Ekoloji mücadelesinin politik yönüne dikkat çekilerek, savaşın toprak, su kaynakları, ormanlar ve yaşam alanlarında yarattığı yıkım konuşuldu. Kürdistan’daki kömür, petrol ve maden faaliyetleri, köylerin boşaltılması ve ağaç kesimleri üzerinden doğa talanı tartışıldı. Farklı bölgelerde yürütülen ekoloji mücadelelerinin ortaklaştırılması, kadınların öncülüğünde doğayı koruyan ve yerel halkın üretimini esas alan çalışmaların geliştirilmesi gerektiği belirtildi.

Konferansın son oturumu, “Barış ve adalet mücadelesi” başlığıyla gerçekleştirildi. Bu bölümde barışın nasıl kurulacağı, kadınların sürece eşit katılımı ve karar mekanizmalarının da üzerinde duruldu. Siyasi partilerde kota uygulanması, kadınların

mücadeleyle elde ettiği kazanımlar, demokratik cumhuriyet, demokratik entegrasyon ve farklı halkların birlikte yaşamı tartışıldı. Geçmişte yaşananlarla yüzleşme, hakikat ve adalet arayışı, yas hakkı, yaşamını yitirenlerin onuru ve toplumsal hafızanın korunması da barışın temel meseleleri olarak ele alındı. Barış Anneleri'nin konuşmalarında ise, "Artık tek bir damla kanın akmasına tahammülümüz yok" denilerek, barış talebi öne çıktı.

Konferansın tüm anlarına yansıyan bir başka duygu da kadınların yüzyıllar boyunca birbirinden devralarak, bugüne taşıdığı direniş kültürü ve dayanışmanın yarattığı ortak hafızaydı.

8 Mart'ı Dünya Kadınlar Günü olarak öneren Clara Zetkin'den Plaza de Mayo Anneleri'nden Latin Amerika'daki Ni Una Menos hareketine kadar uzanan ortak tarih, kadın dayanışmasının sınır tanımadan yan yana gelişini sağladı.

Her dönemde başka biçimlere bürünen bu mücadele, kadınların birbirinden öğrendikleri, deneyimlerini paylaştıkları ve birlikte hareket ettiklerinde nasıl büyük bir toplumsal güce dönüştüklerinin de tarihidir. Zapatista kadınlarının kendi örgütlenmelerini kurma deneyiminden Ortadoğu'da barış ve özgürlük mücadelesini kadınların sözüyle büyütme çabalarına kadar pek çok deneyim, bu ortak hafızanın parçalarıdır. Bugün #NiUnaMenos, #MeToo, #NotOneLess, #8M ve #JinJiyanAzadî gibi farklı coğrafyalarda yankılanan sloganlar da birbirinden kopuk mücadelelerin değil, birbirine ulaşan kadın seslerinin ifadesidir.

Konferansta bütün bu tarihsel deneyimlerin yeniden hatırlanması, kadın dayanışmasının, aynı yerde yan yana gelmekten ibaret olmadığını bir kez daha ortaya koydu. Dayanışma, kendinden önce yürüyen kadınların mücadelesini tanımak, onların deneyimlerinden güç almak ve devralınan mücadeleyi yeni kuşaklara taşımaktı. Yıllar içerisinde kurulan bağlar, paylaşılan acılar, ortaklaşan sözler ve birlikte verilen mücadeleler kadınların hafızasında birbirine eklenerek bugüne ulaştı. Çünkü kadınlar yan yana geldiklerinde yalnızca birbirlerine güç vermiyor, aynı zamanda birbirlerinin yarım kalan sözlerini, hayallerini ve mücadelelerini de devralıyorlar. Bir kadının açtığı yol, başka bir kadının yürüyüşüyle genişliyor; bir yerde yükselen ses, başka bir coğrafyada yankı buluyor. Konferansın asıl anlamı da bu tarihsel bağı yeniden hissetmek, birbirimizin hikâyesinde kendimizden bir parça bulmak ve bu mücadeleyi birlikte sürdürmenin önemini hatırlamaktı.

Kapanış saati geldiğinde hepimiz zamanın ne kadar hızlı geçtiğine şaşırdık. Çünkü uzun zamandır içimizde biriktirdiklerimizi, biz doğrudan söze dökmesek bile kürsüye çıkan her

bir yoldaşımız bizim yerimize konuşmuştu. Salondaki her ses birbirinin yankısı olmuştu ama yine de yan yana yürünecek bu yolda konuşacak daha çok şeyimiz vardı.

Konferansın kapanışında kadınların bu buluşmayla sınırlı kalmayarak, ortak mücadeleyi sürdürmeyi, farklı kentlerde ve mahallelerde benzer buluşmalarla yan yana gelerek, sorunlarını birlikte tartışıp çözüm yolları geliştirmesi yönünde irade ortaya konuldu. Böylece konferans boyunca farklı başlıklar altında yürütülen tartışmalar, kadınların ortak sözünü ve dayanışmasını büyütme kararıyla birleşti. Kadınlar yan yana geleceği konuşacak ve geleceğini eşitlik, adalet ve özgürlük arayışında kuracaktır.

Yarının Barışı ve Hukuku

Ebru Günay-8 Kasım 2026

Savaşın her türlü yıkıcılığını, saldırısını deneyimleyen kadınların barış süreçlerinde ne söyledikleri, ne talep ettikleri ve hukuk mekanizmalarındaki varlıkları son derece önemlidir. Erkek iktidar aklı kadını bu süreçlerin dışında tutmaya çalışsa da kadınların söyleyecek sözleri, barışı inşa edecek güçleri olduğu tartışmasız bir gerçektir. Kalıcı ve onurlu bir barışın gelişmesi, demokratik, özgür ve adil bir toplumun inşası erkeklerin ve egemen güçlerin insafına bırakılmayacak kadar hayatidir

Hak ve özgürlük mücadelelerinden demokratik ve adil hukuk tartışması hep konuşulan başat bir konudur. Dünyanın geldiği aşama itibariyle hukuk ve hak mücadelesi en çok tartışılan ve en güvensiz hale gelen alanlardır. Devletlerin ve iktidarların hukuk kurallarını kendi çıkarlarına göre eğip büktüğü, içini boşalttığı bir hakikattir. Ancak tüm bunlara rağmen de iktidarları frenleyen ve halkları koruyan en önemli araçlardan biri olduğu da tartışmasız bir konudur. Haliyle barış süreçlerini inşa ederken yeni ve demokratik bir hukuku da inşa etmek daha büyük bir önem taşıyor. Bu nedenle barışın hukuku, savaşın sona ermesini sağladığı kadar, bir o kadar da eşitsizliklerin de hukuk yoluyla aşılmasını gerektirir. Aksi halde hukuk, eski güç ilişkilerini yeniden üreten bir araç haline gelir.

Barış süreçleri yeninin, demokratik, eşit ve adil toplum inşası olduğu kolektif zamanlardır. Yılların alışkanlığını değiştirmek elbette zordur. Hele ki kadınlar için bu daha zorlu oluyor. Bu nedenle demokratik ve adil hukuk inşası en çok biz kadınlar için önemlidir. Kuşkusuz savaş, en çok kadınları etkileyen ve kadın bedeni üzerinden sürdürülen bir olgu olmayı sürdürüyor. Erkek-devlet aklının tarihsel ortak yaklaşımı da bu gerçeği pekiştiriyor. Kadın

bedeninin savaşın hem hedefi hem de araç haline getirilmesi, barış süreçlerinde kadın iradesinin dışlanmasının en somut göstergelerinden biridir. Bu nedenle hukuki inşa, kadınların kendi bedenleri ve yaşamları üzerindeki söz hakkını güvence altına almadıkça eksik kalır.

Tarih boyunca ulus devletlerin oluşum süreçlerinde direnen toplumsal yapılar sistem dışına itilmiş ve inşa süreçlerinin dışında tutularak yok sayılmıştır. Ulus devletlerin erkek karakterli yapısı, kadınların taleplerini görünmez kılmış; kadınların dışlanmasını ve yok sayılmasını doğal bir süreç haline getirmiştir. İlginçtir ki ulus devletlerin savaş gerekçesi yaptığı "vatan", "ülke" ve "toprak" gibi kavramlar, kadınla özdeşleştirilmiş; milliyetçi ve ırkçı düşüncelerin temelleri bu kodlarla oluşturulmuştur. Bu özdeşleştirme, kadınları hem korunan hem de feda edilebilen birer simgeye indirgemiş; kadınların kendi siyasi özne olarak var olma haklarını tarihsel olarak bastırmıştır.

Savaşın her türlü yıkıcılığını, saldırısını deneyimleyen kadınların barış süreçlerinde ne söyledikleri, ne talep ettikleri ve hukuk mekanizmalarındaki varlıkları son derece önemlidir. Erkek iktidar aklı kadını bu süreçlerin dışında tutmaya çalışsa da kadınların söyleyecek sözleri, barışı inşa edecek güçleri olduğu tartışmasız bir gerçektir. Kalıcı ve onurlu bir barışın gelişmesi, demokratik, özgür ve adil bir toplumun inşası erkeklerin ve egemen güçlerin insafına bırakılmayacak kadar hayatidir. Kadınların barış süreçlerine katılımı, temsiliyet meselesi olduğu kadar, barışın içeriğini, dilini ve sürdürülebilirliğini belirleyen temel bir koşuldur aynı zamanda. Bu katılım olmadan varılan anlaşmalar, çoğu zaman erkek egemen statükoyu yeniden üretir.

Kadınların barış süreçlerine katılımlarındaki en büyük engellerden biri de gelişen savaşlar ve çatışmalı ortamların ekseriyetle ulusal kurtuluş, kimlik ve etnik mücadeleler temelinde ele alınmasıdır. Bu durum genel çözüm yaklaşımlarının yeterli olabileceği algısını yaratmakta ve kadın katılımını engellemektedir. Ancak savaşın temelinde, cinsiyetler arasındaki eşitsizlikten kaynaklanan güç ilişkilerinin yattığı açıktır. Dünyadaki en uzun soluklu savaş, cinsiyetler arası eşitsizlik savaşıdır. Bu eşitsizliği azaltmak, barışı ve toplumsal inşayı kalıcı kılmak için kritik bir adımdır. Ulusal kurtuluş mücadeleleri ile cinsiyet eşitsizliği mücadelesinin birbirinden ayrılamaz olduğu gerçeği, özellikle Ortadoğu'daki deneyimlerde açıkça görülmüştür. Kadınlar, hem ulusal kimlik hem de toplumsal cinsiyet eşitliği taleplerini aynı anda yükseltmedikçe kalıcı bir barış mümkün olmamaktadır.

Kadın mücadelesi, kesintisiz bir devrim olarak tanımlanabilir. Kadın hareketinin sürekli güçlenmesi ve ivme kazanması, toplumsal inşa süreçlerini etkileyen önemli bir deneyimdir. Kalıcı bir barış ve güçlü bir toplumsal yapı, toplumun tüm bileşenlerinin, özellikle de kadınların katılımıyla mümkün olur. Aksi halde bu süreçler, toplumda karşılık bulamayan, her an bozulmaya hazır anlaşmalar olarak kalır. Kadın hareketinin biriktirdiği bu deneyim, barış süreçlerine kadın perspektifi yansıtır ve yeni bir toplumsal örgütlenme ve hukuk anlayışı taşır. Bu nedenle kadınların katılımı, barışın niteliğini doğrudan belirler. Kuşkusuz her barış süreci kendine özgü bir yöntemle ilerlemiştir. Her olayın geliştiği koşullar farklılık gösterse de birbirine aktardığı muazzam bir deneyim vardır. Bu deneyimden yola çıkarak kendi özgün yöntemlerimizi geliştirmek bizleri başarıya götürecektir. Bu deneyimlerin en önemli ortak noktası, kadınların süreçlere erken ve etkin katılımının sağlandığı durumlarda barışın daha kapsayıcı ve kalıcı hale gelmesidir. Aksi durumda ise süreçler, kısa sürede eski çatışma dinamiklerine geri dönme riski taşır.

Türkiye'de devam eden Barış ve Demokratik Toplum sürecinde birçok önemli gelişme yaşandı. Kuşkusuz atılan adımlarda çok önemli bir fark öne çıkmaktaydı. Tarafların attığı adımlarda da devlet ve iktidar tarafında hep bir erkek aklı, erkek temsiliyeti öne çıkarken Kürt Özgürlük Hareketi'nin attığı adımlarda, öne çıkan taleplerde, süreçlere katılımlarda, kadınların katılımı iradesinin yansıması hep oldu ve olmaya da devam edecek. Zira Kürt sorununun demokratik çözümünde en büyük özellik ve güç elbette ki Kürt Kadın Hareketinin önemli bir politik özne olmasıdır. Kürt kadınlarının her alanda örgütlenmesi, eşbaşkanlık ve eşit temsiliyet gibi önemli kazanımlar elde etmesi toplumsal mücadele zeminindeki etkileri barış ve demokratik sürecinde de kendini hissettirdi. Bu kazanımlar Kürt kadınları tarafından uygulanmaya başlanmış ancak, Türkiye'deki tüm kadın hareketinin de ilham kaynağı olmuştur. Eşbaşkanlık uygulaması, siyasi iradenin paylaşılması gerektiğini somut olarak göstermiş, kadınların karar mekanizmalarından dışlanmasının kaçınılmaz olmadığını kanıtlamıştır.

Sürecin en önemli eşiklerinden biri elbette mecliste kabul edilen yasa oldu. Yasanın kabulü sonrası kurulan takip ve koordinasyon kurulunda kadınların olmaması tesadüf değil, kuşkusuz iktidar aklının bir tercihidir. Kadınların hak ve özgürlük taleplerini "aile ve sosyal politikalar" kavramına indirgeyerek kadınların varlığını ve iradesini kabul etmemelerinin somut yansımasıdır. Bu tercih, barış sürecinin toplumsal cinsiyet boyutunun bilinçli olarak ihmal edildiğini göstermektedir. Oysa kadınların kurul dışı bırakılması, sürecin meşruiyetini ve kapsayıcılığını zayıflatmaktadır. Kadınların

taleplerinin “aile” kavramına hapsedilmesi ise, kadınların bireysel ve kolektif haklarının görünmez kılınmasının klasik yöntemlerinden biridir.

Savaş politikalarının, yine milliyetçi ırkçı söylemlerin kışkırttığı erkeklik her gün kadınları katletmeye devam ediyor. Günlük yaşanan bu kadın cinayetleri artık bir kadın kırımı düzeyindedir; dolayısıyla bu kadın kırım politikalarını sürecin içerisinde görmek ve çözüm politikaları üretmek toplumsal barışa önemli katkıları olacaktır. Eğer doğru temelde yürütülmez ve gerekli önemler alınmazsa barış süreçleri, kadınlar için yeni bir savaşın başlangıcı anlamına gelebilir.

Milliyetçi ırkçı savaş politikalarının kutuplaştırdığı toplumlarda bile cinsiyet mücadelesi tüm kadınların ortak sorunu olduğu için kadınlar farklı taraflarda yer alsalar da birbirlerini anlama, empati kurma ve en önemlisi ortak işler yapmada daha deneyimliler. Bu nedenle kadınlar arasında bir barışma kültürü ve en önemlisi barışma deneyimleri var. Bu deneyimlerden yararlanmak elbette kalıcı bir toplumsal barışta çok etkili olacaktır. Kadınların farklı siyasi ve etnik kimliklere rağmen ortak zemin bulabilmeleri, barış süreçlerinin en güçlü potansiyellerinden biridir. Bu potansiyel, resmi müzakere masalarının dışında da barışı inşa edebilecek toplumsal bir güç oluşturur. Kadınların biriktirdiği barışma deneyimleri, erkek egemen çatışma dilinin ötesinde yeni bir iletişim ve çözüm dili geliştirmeye olanak sağlar.

Barış süreçlerinde kadınların taleplerinin duyulması, çözüm dilinin cinsiyetçi ve eril söylemlerden arındırılması son derece önemlidir. Kadın cinayetlerinin artışını da savaş politikalarının bir sonucu olarak ele almak, bu bağlamda çözümler geliştirmek gerekmektedir. Çözüm dilinin eril söylemlerden arındırılması, barışın içeriğinin yeniden tanımlanması anlamına gelir. “Güvenlik”, “vatan”, “onur” gibi kavramların erkeklik kodlarıyla yüklü hali, barış süreçlerini de bu kodların dışında düşünmeyi engeller. Bu nedenle kadınların taleplerinin duyulması, yeni bir barış dilinin ve hukukunun inşasının ön koşuludur.

Kadınların barışma kültürü ve deneyimlerinden faydalanmak, toplumsal barışın sağlanmasında etkili olacaktır. Eşit temsiliyetin sağlanması ve kadınların barış süreçlerine etkin katılımı, daha kalıcı ve güçlü bir toplumsal barışın temel taşlarını oluşturacaktır. Kadınların etkin katılımı olmadan kurulan barış, çoğu zaman savaşın nedenlerini olduğu gibi bırakan bir ateşkes olmaktan öteye geçemez.

Sonuçta hukuku yeniden inşa etmek demek, aynı zamanda toplumsal umudu, demokratik, özgür ve adil toplumu inşa etmektir. Unutmayalım ki bugün hukukla tartıştığımız şey, aslında yarının barışıdır. Bu nedenle hukukun yeniden inşası, kadınların iradesini, deneyimini ve taleplerini merkeze almadıkça yarının barışı da bugünün eşitsizliklerini taşıyacaktır. Hukuk, barışın hem aracı hem de güvencesi olmalıdır ki, adil, özgür ve demokratik bir toplum inşa edilebilsin.

Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor: Ortak Geleceğin Sorumluluğu

Hatice Öncü-8 Kasım 2026

Konferans boyunca dile getirilen bazı sözler, bu karşılaşmanın anlamını daha da derinleştirdi: "Birbirimizin hikâyesinde yabancı kalmayı reddetmek", "ortaklıklarımız farklılıklarımızdan daha fazla" ve "mahalleleri birbirinden ayırmamak." Bu ifadeler, yan yana gelişin yalnızca bir dayanışma duygusuyla sınırlı olmadığını anlatıyordu. Çünkü birbirinin hikâyesine yabancı kalmamak, başka bir kadının yaşadıklarını dinlemekten ibaret değildir; onun tarihini, mücadelesini, dilini ve özgürlük arayışını tanımayı, kendi hayatımızla arasında bağ kurmayı gerektirir

Bir toplumun hafızası, yalnızca geride bıraktığı zamanın izlerini taşımaz; nasıl bir geleceğe yürüyeceğinin de işaretlerini barındırır. Geçmiş, bugünün içinden çekilip alınabilecek bir zaman değildir. Yaşananlar, verilen mücadeleler, yarım bırakılan hayatlar ve özgürlük arayışları bugünün düşüncesinde, dilinde ve toplumsal ilişkilerinde yaşamaya devam eder. Bu nedenle geleceği konuşmak, geçmişle aramıza mesafe koymak değil; onunla yüzleşerek, içinden süzülen deneyimleri bugünün mücadelesine katabilmektir. Kadınlar açısından bu bağ daha da derindir. Çünkü kadınların hafızası, yalnızca kendilerine yöneltilen baskıların ve inkârın değil, bütün bunlara karşı geliştirdikleri direnişin, dayanışmanın ve yaşam kurma iradesinin de hafızasıdır.

Kadınların yan yana gelişi, işte bu hafızayı ortak bir geleceğin kurucu gücüne dönüştürme arayışıdır. Her kadının kendi deneyiminden getirdiği bir söz, başka bir kadının mücadelesine değdiğinde ortaklık yeni bir anlam kazanır. Bu ortaklık, farklılıkları silerek değil, onları tanıyarak ve aralarında bağ kurarak büyür. Yan yana durabilmek, birbirinin mücadelesini tanımak kadar, o mücadelelerin kesiştiği yerde ortak bir söz ve eylem

zemini yaratabilmektir. Çünkü kadın özgürlüğü, tek tek hayatların kurtuluşuyla sınırlı olmayan; toplumsal ilişkileri, iktidar biçimlerini ve yaşamın bütününü dönüştürmeyi hedefleyen tarihsel bir arayıştır.

31 Ekim–1 Kasım tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen 'Kadınlar Yan Yana Geleceği Konuşuyor' konferansı benim için bu arayışın bugünkü anlamı üzerine yeniden düşünme olanağı yarattı. Geçmişin hafızasıyla bugünün sorumluluğunu buluşturan, bugünden geleceğe uzanan bir kadın sözünün nasıl kurulabileceğini düşündürdü. Orada geleceği konuşmak, henüz yaşanmamış bir zamana dair dileklerde bulunmaktan çok, nasıl bir toplumda yaşamak istediğimizi ve o toplumu kurmak için nasıl bir mücadele yürütmemiz gerektiğini tartışmaktı.

Konferansın daha ilk anlarında duyulan ezgiler, geçmişle bugün arasında görünmez bir bağ kurdu. Aze'nin sesi kadınların direniş hafızasını ve özgürlük arayışını; Burçak Tarlası, Anadolu'nun halk belleğinde emek, sevda ve acıyla örülmüş yaşam hikâyesini; Kî Dibêje Nizan İn ise Kürtçenin ve Kürt kadınlarının hafızasında taşınan sözü hatırlatıyordu. Bu şarkılar benim için yalnızca bir açılış değildi. Farklı coğrafyalarda, farklı dillerde ve farklı zamanlarda yaşananların birbirinden kopuk olmadığını, kadınların hafızasında birbirine değerek bugüne ulaştığını hissettiren bir karşılaşmaydı.

Konferans boyunca dile getirilen bazı sözler, bu karşılaşmanın anlamını daha da derinleştirdi: "Birbirimizin hikâyesinde yabancı kalmayı reddetmek", "ortaklıklarımız farklılıklarımızdan daha fazla" ve "mahalleleri birbirinden ayırmamak." Bu ifadeler, yan yana gelişin yalnızca bir dayanışma duygusuyla sınırlı olmadığını anlatıyordu. Çünkü birbirinin hikâyesine yabancı kalmamak, başka bir kadının yaşadıklarını dinlemekten ibaret değildir; onun tarihini, mücadelesini, dilini ve özgürlük arayışını tanımayı, kendi hayatımızla arasında bağ kurmayı gerektirir. Ortaklıklarımızın farklılıklarımızdan daha fazla olduğunu söylemek de farklılıklarımızı ortadan kaldırmak anlamına gelmez. Tam tersine, her kadının kendi kimliğiyle, diliyle, kültürüyle ve deneyimiyle var olabildiği bir ortak yaşamı savunmaktır. Mahalleleri birbirinden ayırmamak ise yalnızca fiziki sınırları değil, toplumları birbirine yabancılaştıran zihinsel, siyasal ve kültürel duvarları da aşma iradesidir. Bu sözlerde benim için önemli olan, kadınların birlikte yaşama arzusunu dile getirmekle kalmayıp bunun nasıl mümkün olabileceğine dair bir yol da tarif etmeleriydi.

Bu sözleri dinlerken aklıma devrimci enternasyonalist Emine Erciyes geldi. Nevşehirli Nazlı'dan Kürdistanlı Emine'ye uzanan yaşam yolculuğu, başka bir halkın özgürlük

mücadelesini kendi mücadelesi olarak sahiplenmenin ne anlama geldiğini düşündürdü. Emine Erciyes, doğduğu coğrafyanın sınırlarını aşarak Kürdistan'a yönelmiş, yaşamını özgürlük mücadelesine katmıştı. Fakat onun yoldaşlığı yalnızca aynı mücadele saflarında yer almakla sınırlı değildi. Kürtçe bilmediği halde Kürt kadınlarla kurduğu ilişkiyi derinleştirmek, onların özüne ve duygularına kendi dillerinden ulaşabilmek için Kürtçe öğrenmeye emek vermişti. Öğrenmekle yetinmemiş, dili geliştirmiş ve yoldaşlarıyla kurduğu ilişkinin bir parçası hâline getirmişti.

Bu düşünceler beni Şükrü Erbaş'ın Rüzgâra Kim İzin Verecek şiirine götürdü. Emine Erciyes'in seslendirdiği şiiri yeniden hatırladım. Şiirin özellikle şu dizeleri, konferansta konuşulan sınırlar, farklılıklar ve ortak yaşam arayışıyla zihnimde birleşti:

Sınırların ardına çekebilir miyiz
Sınırların ardına neden çekelim ki
Sınırların ardında yalnızlık bitecek mi
Sınırların ardında yoksulluk daha mı az
Sınırların ardında ateş yakmaz su boğmaz mı
Sınırların ardında ölüm vakitli mi gelir
Sınırların ardında ay hilal ufuk hayal değil midir
Sınırların ardında aşk acı akşam hüzün vermez mi?
Ya nasıl ayırırız yıldızları
Kim geçiş izni verecek rüzgâra
Bu tarifsiz ayrılığı güneşe kim
Yağmura kim kuşlara kim öğretecek?

Şiirin soruları, insanın kendi eliyle çizdiği sınırların hayatın doğal akışı karşısındaki anlamsızlığını düşündürüyor. Sınırların ardında da acı, yoksulluk, özlem ve ölüm var; ama sevgi, umut, mücadele ve özgürlük arayışı da var. Öyleyse insanları birbirinden ayıran, dilleri ve kimlikleri karşı karşıya getiren bu sınırlar neden aşılmaz kabul edilmeli? Rüzgâra, yağmura, güneşe ve kuşlara sınır koyamayan insan, başka insanların birbirine ulaşmasının önüne neden sınırlar koyar? Emine Erciyes'in yaşamıyla şiirin bende buluştuğu yer tam da burasıydı. O, sınırların ardında kalmayı değil, sınırları aşarak başka bir halkın hayatına ve mücadelesine ortak olmayı seçmişti. Şiiri onun sesinden dinlemiş olmak, bu kez konferansta konuşulanların içinden aynı anlamı yeniden düşünmeme vesile oldu. Birbirinin dilini öğrenmek, acısını tanımak, başka bir halkın özgürlük arayışına

kendi hayatından bir yer açmak... Bunların her biri ortak bir geleceğin kurulması için verilen emeğin parçalarıydı.

Konferansta Figen Yüksekdağ'ın varlığı ve salondaki kadınların taşıdığı mücadele deneyimleri de bu hafızanın bugüne uzanan boyutunu görünür kılıyordu. Her kadının yaşamında ayrı bir direniş, ayrı bir arayış ve geleceğe dair ayrı bir umut vardı. Kimi yıllardır sürdürdüğü politik mücadelenin, kimi kadın özgürlük mücadelesinde edindiği deneyimlerin, kimi emeği ve yaşamı üzerindeki tahakküme karşı geliştirdiği itirazların içinden konuşuyordu. Beni etkileyen, kadınların yalnızca yaşadıkları zorlukları anlatmaları değil, bütün bu zorlukların içinden nasıl bir yaşam ve gelecek aradıklarını da ortaya koymalarıydı. Salondaki her kadın kendi deneyimiyle oradaydı; fakat hiçbirinin mücadelesi yalnızca kendi hayatıyla sınırlı değildi. Bir kadının özgürlük arayışı, başka kadınların da özgürleşebileceği bir yaşamın imkânını taşıyordu. Kadınların yan yana gelişini bu nedenle yalnızca dayanışmanın değil, birbirinin mücadelesini büyütme ve ortak bir toplumsal dönüşüm yaratma iradesinin ifadesi olarak gördüm.

Dilek kutusunun başında hissettiğim şey, umudun ne kadar somut bir sorumlulukla iç içe olduğuydu. Barış istemek elbette önemliydi; ancak barışın hangi toplumsal ilişkiler üzerinde yükseleceğini, kadınların bu sürecin neresinde duracağını ve geçmişin yaralarının nasıl onarılacağını da konuşmak gerekiyordu. Kadınların barışa dair sözü, yalnızca savaşın sona ermesine yönelik bir beklenti olarak kalamazdı. Çünkü kadınlar savaşın ve şiddetin sonuçlarını hayatlarının her alanında yaşamış, buna rağmen yaşamı yeniden kurma iradesinden vazgeçmemişlerdi. Bu nedenle barışın kurulmasında kadınların deneyimi, sözü ve öncülüğü belirleyici olmalıydı. Dilek kutusuna bırakılan her cümle, benim için biraz da bu sorumluluğun ifadesiydi: İstediğimiz geleceği yalnızca dilemek değil, onu bugünden kurmaya başlamak.

Konferansın 1 Kasım Dünya Kobanê Günü'ne denk gelmesi, kadınların barışı ve geleceği konuştuğu o buluşmada benim için ayrı bir anlam taşıdı. Salondaki kadınların anlattıkları, dile getirdikleri umutlar ve ortak bir yaşam arayışları arasında Kobanê'yi düşündüm. Çünkü Kobanê yalnızca 2014 yılında DAİŞ'e karşı verilen direnişin adı değil. O direnişe ulaşan uzun bir kadın mücadelesi, özgürlük arayışı ve kendi yaşamını kurma iradesi var. Kobanê'de kadınlar yalnızca savaşın karşısında durmadılar; direnişin ardından toplumsal yaşamın yeniden kurulmasına, yeni ilişkilerin geliştirilmesine ve karar süreçlerinin şekillenmesine de öncülük ettiler. Bu nedenle Kobanê'nin hikâyesini anlatırken direnişin kendisi kadar, kadınların o direnişten doğan tarihsel imkânı nasıl bir yaşama

dönüştürdüklerini de konuşmak gerekiyor. O gün konferansta geleceği konuşan kadınları dinlerken Kobanê'nin bana düşündürdüğü şey buydu: Barış, nasıl bir yaşam istediğimiz ve o yaşamı birlikte kurmak için neleri göze alabileceğimizle doğrudan ilgili.

Kobanê'yi düşünürken geçmişle bugün arasında başka bir bağ kurdum: İki barış arasında geçen on iki yıl. 2013–2015 yıllarındaki çözüm sürecinden bugünkü Barış ve Demokratik Toplum Süreci'ne uzanan zaman, bize barışın ne kadar kıymetli olduğunu olduğu kadar ne kadar kırılgan olabildiğini de gösterdi. İlk barış arayışının yarım kalmışlığı, ardından yaşanan savaş, kayıplar ve yeniden kurulan hayatlar bugünkü barış tartışmalarının dışında tutulamaz. Kobanê'nin hafızası da bu nedenle yalnızca geçmişe ait değildir; bugün nasıl bir barış istediğimizi ve o barışın hangi toplumsal temeller üzerinde kurulması gerektiğini düşünmemize yardımcı olur. Kadınların öncülük ettiği direnişin ardından yine kadınların yaşamı yeniden kurma çabası, barışın yalnızca silahların susmasıyla tamamlanamayacağını anlatır. Barış, halkların kendi kimlikleriyle var olabildiği, kadınların özgürce söz ve karar sahibi olduğu, toplumsal hafızanın inkâr edilmediği bir yaşamın kurulmasıdır.

Konferanstan ayrılırken aklımda kalan, kadınların yan yana gelişinin yarattığı umuttan daha fazlasıydı. Bu umudun nasıl korunacağı, nasıl büyütüleceği ve hangi emekle kalıcı bir toplumsal güce dönüştürüleceği üzerine düşünüyordum. Çünkü yan yana gelmek kadar, yan yana kalabilmek de bir irade ve süreklilik gerektiriyor. Birbirimizin hikâyesini duymak kadar, o hikâyelerin taşıdığı mücadeleye ortak olmak; farklılıklarımızı tanımak kadar, ortaklaştığımız yerde birlikte söz ve eylem geliştirmek gerekiyor. Barışın sorumluluğu da tam burada başlıyor.

Bugün kadınların önünde duran sorumluluk, yalnızca barış talebini dile getirmek değil, barışın toplumsal koşullarını yaratmak için mücadeleyi büyütmektir. Geçmişin acılarını unutmadan, hakikati eksiltmeden ve birbirimizin deneyimlerini dışarıda bırakmadan yeni bir yaşamın ilişkilerini kurabilmektir. Bunun için kadınların kendi sözünü, iradesini ve örgütlü gücünü büyütmesi; mahalleler, kentler, halklar ve mücadeleler arasında yeni bağlar kurması gerekiyor. Bir kadının özgürlük arayışını başka bir kadının meselesi olarak görebilmek, dayanışmayı iyi niyetin ötesine taşıyarak ortak bir mücadele zeminine dönüştürmek gerekiyor.

Kobanê'nin hafızası da bize bu sorumluluğu hatırlatıyor. Bir halkın direnişi dünyanın dört bir yanından kadınların ve halkların yüreğine değebiliyor; farklı coğrafyalarda kurulan

dayanışma, özgürlük arayışlarını birbirine bağlayabiliyor. Bugün de barışın imkânı, birbirimizin mücadelesini ne kadar tanıdığımız ve ne kadar sahiplendiğimizle yakından ilgili. Önümüzdeki süreç, geçmişte yarım kalan barış arayışlarının deneyimini de bugünün imkânlarını da birlikte düşünmeyi gerektiriyor. Çünkü barış, yalnızca silahların susması ya da bir sürecin başlaması değildir; kadınların özgürce yaşayabildiği, halkların kendi diliyle ve kimliğiyle var olabildiği, adaletin toplumsal yaşamın parçası hâline geldiği bir geleceği kurabilmektir.

Kadınlar yan yana geldiğinde yalnızca birbirlerine güç vermiyor; geleceğin nasıl kurulabileceğine dair bir düşünce ve mücadele alanı da açıyor. Bu alanı büyütmek, konferans salonlarında kurulan sözleri hayatın içine taşımak ve birbirimizin hikâyesinde yabancı kalmayı reddetmek hepimizin sorumluluğu. Benim konferanstan aldığım en güçlü duygu buydu: Gelecek, uzaktan beklediğimiz bir zaman değil; bugün birbirimize karşı üstlendiğimiz sorumluluklarda, kurduğumuz dayanışmada ve birlikte verdiğimiz mücadelede şekilleniyor. Barışta ısrar etmek de hakikatte ısrar etmek de bu geleceği birlikte kurma iradesinden geçiyor.

Şengal: Tarihsel Hafızadan Direnişe, Soykırımdan Demokratik Geleceğe Bir Halkın İradesi

Newroz Demhat-8 Kasım 2026

Ancak soykırımın sona ermesi, yaraların kapandığı anlamına gelmedi. Şengal'de bugün hâlâ güvenli eve dönüşler, yeniden inşa, adalet, kayıpların akıbeti ve siyasi statü sorunları çözüm bekliyor. Geçmişle yüzleşmek, yalnızca yaşananları anmak değil, aynı felaketin yeniden yaşanmasını engelleyecek koşulları oluşturmaktı

Şengal, yalnızca haritada belirli sınırlarla gösterilen bir bölgeden ziyade, Mezopotamya'nın kadim tarihine kök salmış Êzidî halkının yurdu, inancı, kültürü ve ortak hafızasıdır. Bu topraklarda dağlar, taşlar ve kutsal mekânlar yalnızca geçmişin izlerini değil, bir halkın var olma mücadelesini de taşır. Êzidî inancının merkezlerinden olan Laleş, Tawûsê Melek'e duyulan bağlılığın, sözlü kültürün, geleneklerin ve kuşaktan kuşağa aktarılan toplumsal hafızanın varlığı, Şengal'i tarihsel ve kültürel bakımdan özgün kılar.

Bu nedenle Şengal'in geleceğini tartışmak, yalnızca bir yönetim veya güvenlik meselesini ele almak değildir. Asıl mesele, tarih boyunca varlığı hedef alınmış bir halkın kendi kimliğiyle yaşama, geleceğini belirleme ve bir daha aynı felaketlerle karşılaşmama hakkıdır.

Fermanların Tarihinden 3 Ağustos 2014 Soykırımına

Êzidîlerin tarihi, farklı dönemlerde yaşanan fermanlar, baskılar ve zorla yerinden edilmelerle şekillendi. Osmanlı dönemindeki saldırılar, 19. yüzyılda yaşanan seferler ve Baas yönetiminin Araplaştırma politikaları, halkın kimliğini ve toplumsal varlığını zayıflatmayı hedefleyen tarihsel süreçlerin parçalarıydı. Köylerin boşaltılması, iskan politikaları, zorla göçertmeler, mülkiyet haklarının ihlali, bu politikanın toplumsal sonuçlarını derinleştirdi.

3 Ağustos 2014'te DAİŞ'in Şengal'e saldırması ise bu tarihsel şiddetin en ağır halkalarından biri oldu. Binlerce insan katledildi, kadınlar ve çocuklar kaçırıldı, kadınlar köleleştirildi ve aileler parçalandı. Halkın önemli bir bölümü canını kurtarmak için Şengal Dağı'na sığındı. Birleşmiş Milletler'in UNITAD mekanizması, 2024 yılında DAİŞ'in Êzidîlere karşı işlediği suçlara ilişkin soykırım ve diğer uluslararası suçlar bakımından makul gerekçeler bulunduğunu ortaya koydu.

Ancak soykırımın sona ermesi, yaraların kapandığı anlamına gelmedi. Şengal'de bugün hâlâ güvenli eve dönüşler, yeniden inşa, adalet, kayıpların akıbeti ve siyasi statü sorunları çözüm bekliyor. Geçmişle yüzleşmek, yalnızca yaşananları anmak değil, aynı felaketin yeniden yaşanmasını engelleyecek koşulları oluşturmaktır.

Öz Savunmanın Tarihsel ve Toplumsal Anlamı

2014 yılında Şengal halkını kim korudu? Bu soru, yalnızca geçmişe dönük bir sorgulama değil, bugünkü güvenlik tartışmalarının da temelidir. Devlet kurumlarının ve mevcut güvenlik mekanizmalarının halkı koruyamadığı koşullarda YBŞ ve YJŞ gibi güçler, halkın kendi varlığını savunma ihtiyacından doğdu. Bu güçler, Êzidî toplumunun yaşadığı tarihsel, toplumsal felaket, direniş ve korunma arayışıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Öz savunma, yalnızca silahlı bir güce sahip olmak değildir. Bir toplumun kendi yaşamını koruyabilmesi, kararlarına sahip çıkabilmesi ve yeniden soykırım tehdidiyle karşılaşmaması için gerekli toplumsal iradeyi oluşturmasıdır. Bu nedenle öz savunmayı yok sayan veya onu yalnızca güvenlik kurumlarının yapısal düzenlemesine indirgeyen yaklaşımlar, Şengal'in yaşadığı tarihsel deneyimi göz ardı eder.

Bununla birlikte güvenliğin kalıcı olması, yalnızca silahlı yapılarla sağlanamaz. Güvenlik, halkın katılımına dayanan yerel kurumlar, hukuki güvenceler ve toplumsal uzlaşmayla tamamlanmalıdır.

Bağdat, Hewlêr ve Şengal'in Siyasi İradesi

Şengal'in geleceğine ilişkin tartışmaların Bağdat ve Hewlêr arasındaki siyasi rekabetin dar çerçevesine sıkıştırılması, çözümün önündeki temel engellerden biridir. Şengal halkının doğrudan katılmadığı görüşmelerde alınan kararlar ne kadar resmî olursa olsun, toplumsal meşruiyet sorunu taşır. 2020 yılında imzalanan Şengal Anlaşması'nın uygulanmasında yaşanan güçlükler de yerel iradenin ve temsil mekanizmalarının dışlandığı bir yaklaşımın kalıcı çözüm üretemeyeceğini göstermektedir.

Şengal'in demokratik öz yönetim talebi, Irak'ın toprak bütünlüğünü reddetmek anlamına gelmez. Aksine Irak'ın bütünlüğü, onu oluşturan halkların kimliklerinin, haklarının ve iradelerinin tanınmasıyla güçlenebilir. Şengal'in ne Bağdat'ın ne de Hewlêr'in tek taraflı dayatmalarına teslim edilmesi kabul edilebilir. İlişkiler, siyasi nüfuz mücadelesi üzerinden değil, karşılıklı tanıma ve demokratik müzakere temelinde kurulmalıdır.

Demokratik Entegrasyon ve Üçüncü Yol

Şengal için çözüm, öz yönetim ile Irak'a demokratik entegrasyonu birbirine karşıt iki seçenek olarak görmekten geçmez. Asıl ihtiyaç, halkın kendi kurumlarını ve karar mekanizmalarını koruyarak Irak'ın siyasi ve hukuki sistemi içinde güvenceye kavuşmasıdır. Demokratik entegrasyon, bir toplumun kendi iradesinden vazgeçmesi değil; kimliği, kurumları ve haklarıyla ortak siyasi yaşamın parçası olmasıdır.

Bu yaklaşımın temelini üç unsur oluşturur: Demokratik öz yönetim, halkın meşru öz savunması ve Irak içerisinde anayasal güvenceye dayanan demokratik entegrasyon. Şengal'de düzenlenen demokratik birlik ve koordinasyon arayışları ile soykırım ve demokratik entegrasyon eksenindeki konferanslar da bu ihtiyacın toplumsal ve siyasi düzeyde tartışıldığını göstermektedir.

Kalıcı Çözüm İçin Somut Adımlar

Şengal'de kalıcı çözümün sağlanması için öncelikle Bağdat, Hewlêr ve Şengal'in yerel temsilcilerinin katılacağı, eşit söz hakkına dayanan sürekli bir müzakere mekanizması kurulmasıdır. Şengal halkının iradesi, alınacak kararların başlangıç noktası olmalıdır.

İkinci olarak, yerel yönetim modeli halkın katılımıyla belirlenmeli; Êzidî toplumunun farklı kesimleri, kadınları, gençleri ve yerel toplumsal yapıları temsil eden demokratik meclisler ve yerel konseyler güçlendirilmelidir. Bu kurumların yetkileri ve merkezi yönetimle ilişkileri yasal güvenceye kavuşturulmalıdır.

Üçüncü olarak, güvenlik düzenlemesi halkın güvenini ve öz savunma deneyimini dikkate almalı; güvenlik güçlerinin görev, yetki ve sorumlulukları açık bir biçimde belirlenmelidir. YBŞ ve YJŞ'nin geleceğine ilişkin kararlar, doğrulanmamış açıklamalarla veya tek taraflı dayatmalarla değil, doğrudan ilgili toplumsal temsilcilerin katıldığı müzakerelerle ele alınmalıdır.

Dördüncü olarak, yerinden edilenlerin güvenli ve gönüllü dönüşü için somut bir program hazırlanmalıdır. Konutlar, su, elektrik, sağlık, eğitim ve ulaşım altyapısı yeniden kurulmalı; zarar görenlerin mülkiyet hakları korunmalı ve yeniden inşa çalışmaları şeffaf bir biçimde yürütülmelidir. Soykırımın tanınması, kayıpların akıbetinin açıklığa kavuşturulması ve faillerin yargılanması da adalet sürecinin ayrılmaz parçaları olmalıdır.

Şengal'in İradesi Çözümün Kendisidir

Şengal'in geleceği, yalnızca güvenlik anlaşmalarıyla veya siyasi güçler arasındaki uzlaşmalarla belirlenemez. Bir halkın geleceği, kendi tarihine, kimliğine ve iradesine sahip çıkılabilindiği ölçüde güvence altına alınabilir. Geçmişte korunmasız bırakılmış bir toplumdan bugün kendi kararlarından vazgeçmesini istemek, tarihsel adaletsizliği başka biçimde sürdürmek olur.

Bağdat'ın görevi Şengal'in iradesini tanımak, Hewlêr'in görevi bu iradeye saygı göstermek, Şengal'in görevi ise demokratik kurumlarını, toplumsal birliğini ve savunma kapasitesini güçlendirmektir. Çünkü kalıcı barış, bir halkın iradesini bastırmakla değil, onu siyasi çözümün kurucu unsuru hâline getirmekle mümkündür.

Şengal'in iradesi çözümün önündeki engel değil, çözümün temelidir. Şengal'in geleceğini Şengal halkı belirlemelidir.